

Gebruik infill rubbergranulaat in kunstgrasvelden

Collegebesluit van 9 mei 2017 - 08

Aanleiding

Sinds 5 oktober 2016 speelt er naar aanleiding van een televisie-uitzending van het programma Zembla een discussie met betrekking tot gezondheidsrisico's van rubbergranulaat (ook wel Styrol Butadieen Rubber (SBR) genoemd). SBR wordt gebruikt als infill in kunstgrasvelden. Die zorgt er voor dat de bal goed stuit en rolt, net als op een natuurgrasveld. Op 20 van onze 21 kunstgrasvoetbalvelden gebruiken we SBR als infill, net als op 5 van de 20 openbare wijkveldjes met kunstgras.

Naar aanleiding van de ontstane maatschappelijke onrust heeft uw college zich vanaf het begin op het standpunt gesteld dat gemeente Tilburg de landelijke lijn volgt. Dit betekent dat we net zoals de landelijke partners VSG (Vereniging Sport en Gemeenten), GGD, het ministerie van VWS en de KNVB de resultaten van het landelijk onderzoek, uitgevoerd door het RIVM, afwachten. Op 20 november 2016 hebben we besloten dat we gebruik maken van het gratis aanbod van de autobandenbranche om van elk veld vast te stellen welk soort rubber gebruikt is.

Uit het onderzoek van het RIVM bleek dat het risico voor de gezondheid van sporten op kunstgrasvelden die zijn ingestrooid met rubbergranulaat, praktisch verwaarloosbaar is. Dat betekent dat het verantwoord is om op deze velden te sporten. Op 20 december 2016 hebben we besloten dat de gemeente Tilburg dit advies overneemt, net als de landelijk partners VSG (namens Vereniging Nederlandse Gemeenten, VNG), GGD, het ministerie van VWS en de KNVB.

Conform onze planning moeten we in 2017 de toplaag van vier kunstgrasvelden vervangen. Normaalgesproken starten we de aanbesteding hiervan begin januari. In afwachting van de discussie over de gezondheidsrisico's hebben we hiermee gewacht en hebben we de kwaliteit van de toplaag door deskundigen laten keuren. Dit had tot doel om vast te stellen of de velden nog dermate goed bespeelbaar zijn (volgens de norm van de KNVB) dat we de vervanging van de toplaag zouden kunnen uitstellen. Helaas is dit niet het geval en moeten we de vier toplagen - om de velden te kunnen blijven bespelen - de komende zomerperiode vervangen.

In de afweging hebben we de onderzoeken meegenomen die door verschillende instanties zijn uitgevoerd met betrekking tot gezondheid- en milieurisico's. Daarnaast hebben we ervaringen gedeeld met andere gemeenten en de VSG. We hebben verschillende scenario's overwogen met betrekking tot diverse soorten infill, kosten en de gevolgen voor het milieu.

Beoogd effect/ bestuurlijk kader

Gemeente Tilburg maakt zich sterk voor een prettige en gezonde woonomgeving voor de inwoners en zorgt in dat kader voor kwalitatief goede en veilige sportaccommodaties.

Besluit

Het college heeft besloten:

1. Voor de renovatie van kunstgras voetbalvelden waar SBR als infill is gebruikt en voor de aanleg van nieuwe velden, vooralsnog de keuze te maken voor SBR als infill.
2. De beheersmaatregel te nemen dat bij vervanging van een toplaag van een kunstgrasveld eventuele uitloging¹ van SBR stoffen getoetst wordt.

¹ *Uitloging is het proces waarbij een hoeveelheid van een stof in een bouw materiaal of grondstof oplosbaar is en in het milieu terecht kan komen.*

3. Tot stimuleren van nader landelijk onderzoek en kennisvergaring over gezondheids- en milieuaspecten van typen kunstgras en het stimuleren van technologische ontwikkelingen op dit gebied.

Argumenten

1.1 Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het risico voor de gezondheid van sporten op kunstgrasvelden die zijn ingestrooid met SBR, praktisch verwaarloosbaar is. Dit betekent dat het verantwoord is om op deze velden te sporten.

Onafhankelijke deskundige onderzoeken, waaronder het onderzoek van het RIVM en het Europees onderzoek (uitgevoerd door het Finse Onderzoeksbureau ECHA (European Chemicals Agency)) wijzen dit uit. De KNVB, de VSG en de GGD GHOR Nederland sluiten met dezelfde reden ook aan bij het standpunt van het RIVM dat het spelen op SBR veilig is.

Het RIVM en ECHA hebben het effect van PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) getest wanneer die in aanraking kwamen met de huid; het inslikken van rubberkorrels en het inademen van stoffen die vrijkwamen. .

De uitkomst is dat het gezondheidsrisico praktisch verwaarloosbaar is en dat sporten op de met rubberkorrels ingestrooide kunstgrasvelden verantwoord is. De verschillende stoffen, waaronder PAK's en metalen komen , in zeer lage hoeveelheden uit de korrels vrij (..) doordat de stoffen min of meer in het granulaat zijn opgesloten.

RIVM, VSG, GGD GOHR en KNVB trekken de conclusie dat het gezondheid- en milieurisico van SBR, volgens de informatie die op dit moment voorhanden is, verwaarloosbaar is. Daarom stellen we voor om deze infill te gebruiken bij de vervanging van de huidige vier velden en vooralsnog ook voor eventuele nieuwe velden.

In bijlage 1 vindt u een korte samenvatting van de verschillende onderzoeken die recent zijn uitgevoerd.

1.2 Andere infills zijn bekeken maar zijn vooralsnog geen beter alternatief.

Naar aanleiding van de publicatie van het onderzoeksrapport van RIVM december 2016 heeft VSG van diverse gemeenten het verzoek gekregen om samen op te trekken bij:

- het beter in beeld brengen van milieu- en gezondheidsrisico's van alle bestaande infillmaterialen voor kunstgrasvelden;
- het stimuleren van de markt om met innovaties te komen voor veilige, duurzame en betaalbare infillmaterialen;
- het initiëren van onderzoek naar aanvullend gewenste gegevens om lokaal goede bestuurlijke afwegingen te maken voor bestaande en nieuw aan te leggen kunstgrasvelden.

Op 28 april 2017 hebben we voor de laatste stand van zaken contact gehad met VSG. Dat leverde het volgende op: er is veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het gezondheidsrisico van spelen op SBR infill. Alle wetenschappelijke onderzoeken wijzen uit dat er geen (of een verwaarloosbaar) gezondheidsrisico is. In die zin is er geen directe aanleiding om naar de risico's van andere infills onderzoek te doen. VSG heeft een matrix opgesteld met de eigenschappen en voor- en nadelen van de verschillende type infill op een rij (bijlage 2). De VSG geeft hier een duidelijke disclaimer bij af: niet alle infills zijn wetenschappelijk onderzocht en de bronnen zijn (mogelijk) subjectief. Hierdoor is het niet mogelijk om op dit moment een vergelijking te maken tussen de verschillende infills en conclusies te trekken over de beste optie.

Er zijn 3 alternatieven (zie bijlage 2 voor beschrijving):

1. Gerecycled materiaal: SBR rubbergranulaat o.b.v. gerecyclede autobanden
2. Synthetisch materiaal: TPE (thermoplastisch-elastomeren) of EPDM (elastomeren)
3. Natuurlijk materiaal: kurk of kurk/kokos.

Van alle alternatieven lijkt het erop dat alternatief 2, TPE infill momenteel het meest "schone" is. Hier zit voor zover bekend het minste risico aan qua gebruiksvriendelijkheid en veiligheid. Deze bevatten wel microplastics die mogelijk niet heel goed zijn voor het milieu. De VSG heeft hier slechts verkennend onderzoek

naar gedaan, op basis waarvan geen harde uitspraken gedaan kunnen worden.. Daarbij komt dat TPE wel een stuk duurder is. Rotterdam en Amsterdam² overwegen TPE te gaan hanteren. De levensduur van alternatief 3, kurkinfill wordt nog sterk betwijfeld (daar is nog te weinig informatie over). Kurk kent veel nadelen in gebruik- en onderhoud. Kans op verstopping/verpulvering ligt sterk in de verwachtingslijn. Er is kans op verstopping van de gaatjes in de backing van de kunstgrasvelden waardoor wateroverlast op de velden denkbaar is. Zowel TPE als EPDM voldoen aan de Reach consumentennorm. Voor kurkinfill weten we dit nog niet.

Mogelijk komt er binnenkort een nieuw type mat op de markt zonder infill, maar daar wil de KNVB nog niet zoveel over zeggen aangezien dit nog niet in zo'n ver stadium is dat het al direct gehanteerd zou kunnen worden. Hetzelfde geldt voor een nieuwe PE type infill. Dat is een kunststofvezel die nog zeer in de ontwikkelfase is. Momenteel ligt daar in Groningen een testveld van om de gebruiksvriendelijkheid te testen.

Na bestudering van de alternatieven en de laatste ontwikkelingen kiezen wij er voorlopig voor om alternatief 1 SBR infill te blijven hanteren. Overwegingen daarbij zijn:

- SBR is de enige infill waarvan wetenschappelijk is aangetoond dat gezondheidsrisico's van het spelen op SBR praktisch verwaarloosbaar zijn. Van de andere materialen is dit niet bekend.
- Er spelen ontwikkelingen die de moeite waard zijn om af te wachten alvorens een besluit te nemen om over te gaan op een andere infill (zoals de nieuwe kunstgras alternatieven).
- SBR is qua prijs kwaliteit verhouding en qua duurzaamheid nog steeds het beste product.
- De sporttechnische eigenschappen van dit materiaal zijn uitstekend.

1.3 *Er is een aantal praktische overwegingen waarom het vooralsnog beter is om door te gaan met SBR.*

Een gezonde en veilige omgeving om te sporten en te recreëren is eigenlijk het enige argument wat telt. Voor de volledigheid noemen we nog een aantal praktische overwegingen die we hebben gemaakt.

1. Voor het veldonderhoud is het efficiënter wanneer het Sportbedrijf één type infill kan aanhouden en op bijna alle velden ligt al een infill van SBR. De gemeentelijke keuze voor 1 type infill is de meest efficiënte vorm van onderhoud (denk aan dezelfde onderhoudsmachines, inkoopvoordelen etc.)³.
2. We hebben overwogen om in navolging van Breda de verenigingen zelf hun voorkeur voor een type infill te laten aangeven. Breda laat verenigingen meebeslissen over te gebruiken materialen op de velden. Verenigingen betalen zelf een meerprijs wanneer ze voor een ander alternatief kiezen dan SBR. Wij kiezen hier niet voor omdat we dan meer verscheidenheid creëren tussen verenigingen op basis van hun financiële uitgangssituatie. Dit staat haaks op ons tariefstelsel voor de buitensport.
3. Daarnaast leidt het kiezen voor een andere infill en daarmee impliciet een andere constructie van het voetbalveld, tot veel meer noodzakelijk onderzoek van de onderbouw, onderzoek naar mogelijkheden voor nieuwe constructies, check op de sportvloerenlijst en gedetailleerdere bestekvoorbereiding. Dit alles kost tijd. De aanbesteding moet uiterlijk 17 mei 2017 starten voor de vier velden die sporttechnisch zijn afgekeurd. Als velden sporttechnisch zijn afgekeurd, zal de KNVB deze velden ook afkeuren voor wedstrijden. Als eigenaar van de velden zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid van de gebruikers. Wij kunnen daarom niet toestaan dat de velden in gebruik zijn. Ze moeten daarom uit de verhuur genomen worden. Dit levert problemen op bij alle locaties in de bezetting van de velden voor trainingen en wedstrijden.

² De wethouder Sport, Eric van der Burg, van Amsterdam heeft enige weken voor het bekendmaken van de uitslag van het RIVM rapport in de raad aangegeven dat Sport Amsterdam geen nieuwe velden met SBR rubber zal gaan aanleggen en daarmee op alternatieve infill gaat overstappen voor de nieuwe velden.

M.b.t. een uitspraak over de bestaande (80 SBR rubber ingestrooide voetbalvelden) velden in Amsterdam heeft de wethouder gewacht tot de uitkomst van het RIVM. Omdat dit rapport geen aanleiding gaf tot verdere acties blijven de huidige SBR velden liggen tot einde levensduur.

³ Voor de volledigheid melden we dat er in Tilburg 1 kunstgrasveld ligt met TPE infill. Bij Were Di ligt er één omdat zij een van de eerste kunstgrasvelden met SBR hadden. Dit zou gerenoveerd worden maar de renovatie is mislukt. Toen is besloten een compleet nieuwe toplaag toe te passen en is gekozen voor andere infill.

2.1 Door eventuele uitloging van SBR stoffen te toetsen en hier de verenigingen en gebruikers goed over te informeren wordt eventuele terugkerende maatschappelijke onrust voorkomen of verminderd en houden we de invloed op het milieu in de gaten.

Om maatschappelijke onrust te voorkomen of verminderen is het van belang om dicht op de resultaten van vervolgonderzoeken te blijven zitten en maatregelen te treffen wanneer blijkt dat dit nodig is.

3.1 Vervolgonderzoek kan in de toekomst tot een heroverweging van de keuze voor rubbergranulaat leiden. Er kleeft een aantal nadelen aan de infill met SBR (zie bijlage 2). Daarom adviseren we om als gemeente Tilburg te blijven stimuleren dat er onderzoek blijft plaatsvinden naar alternatieven. Door de publiciteit heeft rubbergranulaat een negatief imago waar het niet zo maar meer van af komt. Door technologische ontwikkelingen kunnen er op termijn ook betere alternatieven op de markt komen.

Risico's

Als op een later tijdstip uit onderzoek alsnog blijkt dat dit niet veilig genoeg is, dan is deze investering voor niets geweest.

Kosten en dekking

Aan dit besluit zijn geen extra kosten gebonden.

Vervolg

Communicatie

1. Via een raadsbrief wordt de gemeenteraad geïnformeerd.
2. We informeren de besturen van de voetbalverenigingen actief over dit besluit.
3. Het Sportbedrijf zal gebruikers goed instrueren over hoe om te gaan met SBR (zie tips website GGD) en spreekt verenigingen aan op hun verantwoordelijkheid voor hun leden.
4. We nemen de aanbeveling van ECHA over en meten van SBR kunstgrasvelden de concentraties van PAK's in de SBR en stellen deze informatie voor geïnteresseerden partijen ter beschikking.

Vervanging velden

De aanbesteding start 17 mei 2017 voor de vervanging van de vier voetbal kunstgrasvelden.

Extra controle

Bij vervanging van een toplaag van een kunstgrasveld kunnen we eventuele uitloging van SBR stoffen toetsen. Dit zullen we standaard opnemen in de werkafspraken bij vervanging van een toplaag van een kunstgrasveld.

Bijlage

Bijlage 1: Samenvatting van onderzoeksresultaten SBR rubbergranulaat.

Bijlage 2: Overzicht infill-materialen kunstgras.